

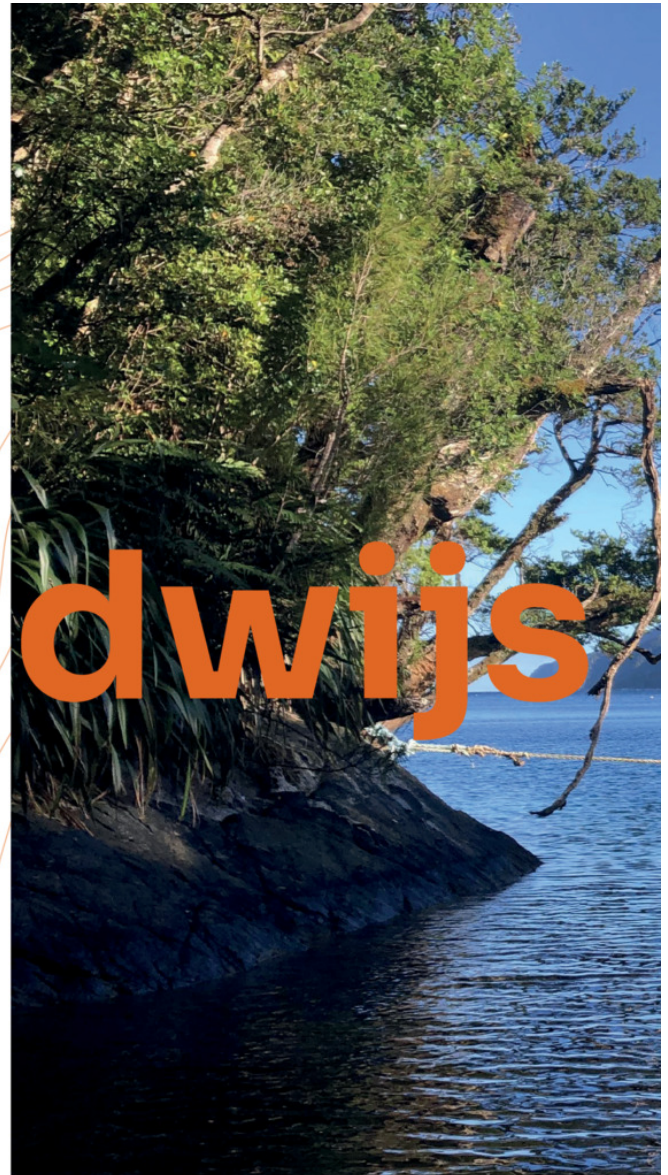
Lessen van een acht jaar lange zeilreis

Wereldwijs

Ivar Smits en Floris van Hees zeilden acht jaar lang de wereld over als Sailors for Sustainability. Ze spraken tientallen duurzame pioniers die oplossingen voor de klimaatcrisis in de praktijk brengen.

De oplossingen voor de klimaatcrisis liggen voor het oprapen. Dat durven Ivar Smits en Floris van Hees wel te stellen, nadat ze acht jaar lang de wereld rond zeilden en in zo'n veertig landen duurzame pioniers spraken. In 2016 zegden ze hun baan op – Smits was werkzaam op de duurzaamheidsafdeling van AkzoNobel, Van Hees als jurist bij Clifford Chance – om op zoek te gaan naar goede voorbeelden van klimaatoplossingen.

Dit jaar tekenden ze hun 67 best practices op in het boek 'Overstag, zeilend naar een duurzame toekomst'. Van Hees: "De duurzame oplossingen die we onderweg tegenkwamen, zijn ook op andere plekken concreet toepasbaar. We hopen individuen, gemeenschappen en bedrijven te inspireren met deze verhalen." Van Hees en Smits zien de duurzame oplossingen die ze in kaart hebben gebracht, als stukjes van een grote, complexe legpuzzel. Smits: "Naarmate we er meer aan elkaar leggen, worden

de contouren van een ecologisch houdbare en sociaal rechtvaardige samenleving steeds beter zichtbaar."

Geen rente

Praktijkvoorbeelden te over, of het nou in Denemarken, Argentinië of op Tahiti is. Een goed voorbeeld van een duurzaam monetair alternatief dat een impuls kan zijn voor de circulaire economie is Sardex, een lokale munteenheid voor bedrijven op Sardinië. Die werd in het leven geroepen na het uitbreken van de financiële crisis in 2008. Van Hees: "De Sardex bestaat alleen digitaal. Omdat bedrijven de valuta uitsluitend kunnen besteden om andere deelnemende bedrijven te betalen, verhogen de uitgaven via de Sardex de regionale handel en werkgelegenheid." De Sardex, wettelijk toegestaan als digitaal betaalmiddel, is evenveel waard als de euro, maar kan niet worden gekocht met of ingewisseld voor euro's. Over de transacties betalen bedrijven btw, in euro. Participerende bedrijven betalen

Voor anker bij Bauza
Island in Fjordland

'Sardex past beter bij het concept van een circulaire economie'

geen rente. Smits: "De munteenheid blijft circuleren en het systeem is niet gericht op exponentiële groei van de totale geldhoeveelheid om aan renteverplichtingen te voldoen. De valuta past daarom beter bij het concept van een circulaire economie dan het reguliere geldsysteem dat continu moet groeien om te blijven functioneren."

Minder transport

Het gebruik van de munteenheid stimuleert volgens hem de regionale economie, waardoor lokale bedrijven meer overlevingskansen hebben. En er zijn nog meer duurzaamheidsvoordelen. Smits: "Doordat Sardex de lokale dienstverlening en productiviteit vergroot, is er minder langeafstandstransport nodig." Van Hees voegt toe: "Het is een schokbestendig systeem. Ondanks crises elders in de wereld kunnen economische activiteiten in de gemeenschap gewoon doorgaan." Uitdaging is volgens Van Hees ervoor zorgen dat de deelnemende bedrijven

de munteenheid actief blijven gebruiken. "Het is niet de bedoeling dat bedrijven de lokale valuta op hun rekening laten staan. Sardex stimuleert bedrijven, door ze op te bellen, om transacties te doen." Het stelt bovendien een limiet aan het positieve en negatieve saldo dat een deelnemend bedrijf mag hebben, afhankelijk van de omvang van het bedrijf. Inmiddels zijn ruim vierduizend bedrijven aangesloten bij Sardex. In andere Italiaanse regio's, zoals Lombardije en Piëmont, zijn vergelijkbare geldsystemen opgezet. Smits: "Dit soort systemen hebben veel potentie. Een voorwaarde voor succes lijkt wel dat er een duidelijke afkadering is: deelnemers moeten zich verbonden voelen met een eiland, provincie of gemeente. Het draait immers om vertrouwen."

Zeewier

Voor hun onderzoek naar duurzame voedingsoplossingen gingen Van Hees en Smits de afgelopen jaren op zoek

naar verschillende alternatieve landbouwtechnieken. Een daarvan is het gebruik van zeewier om de bodemkwaliteit te verbeteren. In Nieuw-Zeeland bezochten de zeilers AgriSea, een bedrijf dat bodemverbeters produceert op basis van zeewier. Het levert het product inmiddels aan de helft van de wijndruiventelers en meer dan 15 procent van de melkveehouders.

Van Hees: "Er is in Nieuw-Zeeland veel intensieve landbouw. De negatieve langetermijneffecten van meststoffen en pesticiden worden steeds duidelijker. Het intensieve gebruik van stikstofmeststoffen leidt bijvoorbeeld tot een verlaagd zuurstofgehalte in rivieren en meren. De biostimulanten die AgriSea maakt uit zeewier, vormen daarentegen een voedingsbron voor de micro-organismen in de bodem."

Boeren hoeven minder kunstmest en bestrijdingsmiddelen te gebruiken en dankzij de bodemverbeters zijn het fruit en de groenten beter bestand tegen ziekten, langer houdbaar en beter van smaak. Smits: "Het levert een interessante businesscase op met een korte terugverdientijd en duidelijke milieuvoordelen."

Kwekerijen

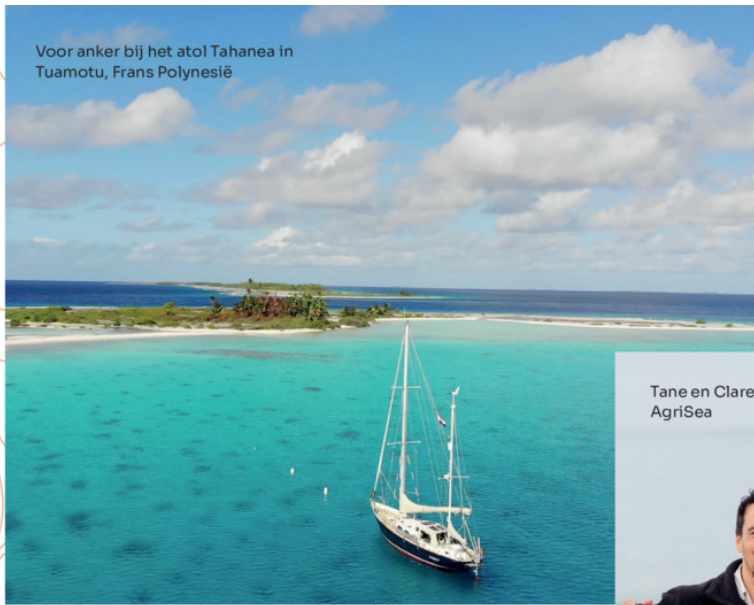
Toch heeft het AgriSea heel wat tijd gekost om boeren te overtuigen van de toegevoegde waarde van hun product. Smits: "De oprichters vertelden dat veel boeren lang aarzelen om over te stappen op een nieuw product. Wat als het niet werkt? Dan mislukt hun oogst. Daarom heeft het bedrijf veel geïnvesteerd in voorlichting en werkt het samen met universiteiten die wetenschappelijk kunnen aantonen dat de methode werkt. Dat helpt om boeren het voordeel van het product te doen inzien."

Een ander aandachtspunt is de beschikbaarheid van zeewier. Tot nu toe gebruikte AgriSea alleen zeewier dat aanspoelt op de Nieuw-Zeelandse stranden. Sinds kort experimenteert de pionier met een kleinschalige kwekerij. Dat gebeurt op andere plekken al op grotere schaal. Kelp Blue, opgericht in 2019 door Daniel Hooft en Carolien Slootweg, kweekt bijvoorbeeld in Namibië reuzenkelp. Het bedrijf ziet net als AgriSea kansen in de markt voor het gebruik van kelp voor biostimulanten. Smits: "Het is een product dat nog in de kinderschoenen staat maar dat veel potentie heeft. Zeker gezien de stijgende prijzen van kunstmest als gevolg van de oorlog in Oekraïne. Vraag is alleen welke kweekmethode het best werkt. Daarom zijn er bedrijven nodig die met verschillende technieken experimenteren."

Inspelen op deeleconomie

Een van de lessen die de zeilers meekregen van de pioniers die ze onderweg spraken, is: begin gewoon, al is het klein, en wacht niet op bijvoorbeeld steun van de overheid of kapitaalcrachtige bedrijven. Smits: "We hebben gezien hoe initiatieven soms werden tegengewerkt door bestaande wet- en regelgeving. En veel bedrijven worden geregeerd door buitenlandse aandeelhouders die alleen kwartaalwinst willen zien en maatregelen die hun verdienmodel aantasten, zo lang mogelijk uitstellen. Investeerders en bestuurders in de fossiele energie-industrie zitten er niet op te wachten dat fossiele voorraden in de grond moeten blijven en daardoor stranded assets worden. Maar ondanks alle tegenkrachten hebben we reden om hoopvol te zijn." Gedragsverandering is volgens Van Hees en Smits essentieel. Een sterke beweging van onderaf is nodig om de massa in beweging te krijgen. Er ontstaat dan draagvlak

Voor anker bij het atol Tahanea in
Tuamotu, Frans Polynesië

Tane en Clare Bradley van
AgriSea

'Boeren hoeven minder kunstmest en bestrijdingsmiddelen te gebruiken'

voor verduurzaming en overheden en bedrijven worden ertoe aangezet duurzamer te handelen. Smits: "Die zien op een gegeven moment kansen in de markt of draagvlak voor duurzaam beleid. Dat leidt hopelijk tot een toekomstvisie die het makkelijker maakt om bedrijven te starten die zich onderscheiden door producten die langer meegaan of inspelen op de deeleconomie."

In juli 2026 wordt de nieuwe wet recht op reparatie van kracht in Nederland. Fabrikanten moeten dan ook producten repareren als de garantie is verlopen. Van Hees: "Dit soort bepalingen zijn een stimulans voor bedrijven om producten te maken van goede kwaliteit en dragen zo bij aan het verminderen van vervuiling en verspilling."

Bewuster kopen

Zelf ondergingen Smit en Van Hees de afgelopen acht jaar ook een gedragsverandering. "Van de ene op de andere dag leefden we op onze boot op enkele vierkante meters en namen we afscheid van veel spullen en kleding. Toen we de trossen losgooiden, lieten we vaste inkomens achter. Hoe meer we in de natuur waren, hoe meer we die gingen waarderen. Daardoor gingen we steeds plantaardiger eten, minder en bewuster kopen en reizen met zo min mogelijk CO₂-emissies. We hebben de smeltende gletsjers en vervuiling gezien: er is geen tijd te verliezen."

Auteur: Floortje Gunst

Door de Straat Torres

